

Mario Kovač: Kužiš spiku? (radio-drama)

Likovi:

VODITELJ – oko 40 godina, uglašena glasa i naglašeno pravilne dikcije;

DUGI – kasne dvadesete ili rane tridesete, govori brzo i dinamično;

DILER – rane tridesete, lagano nervozna i drhtava glasa;

(Glazbena špica koja najavljuje radio emisiju “Učimo hrvatski”.)

VODITELJ: Dame i gospodo, poštovani slušatelji, želim vam dobar dan i dobrodošlicu u još jedno izdanje vaše i naše emisije “Učimo hrvatski”. U prošloj epizodi učili smo tvorbu opisnih pridjeva s posebnim značenjem, rečenice s neizrečenim subjektom i glagolski pridjev trpni, a za današnju epizodu pripremili smo vam posebnu jezičnu poslasticu. Naime, danas obrađujemo SLENG!

(Žestoki glazbeni akcent.)

VODITELJ: Sleng je izraz koji nam dolazi iz engleskog jezika i koji označava poseban žargon iliti govor pojedinih skupina ljudi koji samo oni razumiju. U žargonu, ili kako ga još zovemo,

šatrovačkom jeziku, obične i svima razumljive riječi rabe se sa prenesenim značenjima. Ponekad se taj govor veže uz pojedine staleže, zvanja te zanimanja i tvori govor specifične sredine kojim se ona odvaja od ostatka pučanstva. Današnja epizoda baviti će se najkorištenijim žargonom u hrvatskom jeziku tzv. “frajerskim žargonom”. Naš današnji gost je, mogli bismo u šali reći, izvorni govornik takvog frajerskog žargona: gospodin Tvrtko Dugonjić. Gospodine Dugonjić, dobar dan!

DUGI: Bok, stari! I, nemaš beda, moš me zvati Dugi!

VODITELJ: M...molim?

DUGI: Kažem, nema beda, ne moraš mi tu brijat nekog finjaka. Svi frendovi i kompići me zovu Dugi pa me i ti tak zovi, ok?

VODITELJ: Hm... Kao što sami čujete, poštovani slušatelji, gospodin... Dugi uistinu ima osebujan vokabular.

DUGI: Ono, nemreš falit, razbu!

VODITELJ: Dakle, u današnjoj epizodi podučiti ćemo vas osnovama frajerskog žargona tako da ćete se moći bez problema uključiti u razgovornu komunikaciju sa svim socijalnim i društvenim subkulturama koje rabe dotični sleng: maloljetnim delikventima, navijačima, sitnim kriminalcima i ostalima koji gaje osebujne i alternativne svjetonazore.

DUGI: Ludnica! E, kaj ovo fakat sad ljudi mogu čuti doma? I, kolko ovo košta?

(Čuje se lupkanje po mikrofону.)

VODITELJ: Molim vas, gospodine Dugi, pazite na tehničku opremu. Taj mikrofón je dosta skup.

DUGI: Fakat? Briješ da bi na Hreliču mogo ubost za njega neku kintu?

VODITELJ: Molim vas za pažnju i koncentraciju, gospodine Dugi.

(Čuje se zvuk gonga: LEKCIJA 1: BRIJANJE)

VODITELJ: Ključna riječ u suvremenom šatrovačkom jeziku je glagol – brijati. Na tom pojmu i njegovim izvedenicama se temelji ključ za razumijevanje žargona kojim se danas bavimo.

Gospodine Dugi...

DUGI: Samo Dugi.

VODITELJ: Molim?

DUGI: Kaj briješ sa tim “gospodine”? Zovi me Dugi k'o sva ostala škvadra, kužiš? Ono, taj

nadimak su mi dale trebice pa mi je prirastao srcu, kužiš spikicu, hehehe...

VODITELJ: Hmm... U redu. Dugi...?

DUGI: Ha?

VODITELJ: Što točno označava pojam "brijati"?

DUGI: A, ono, brijati, brijanje, brijica...

VODITELJ: Možete li nam dati precizniju definiciju?

DUGI: Brijanje fakat mo's zbuksat di hoćeš, kužiš? Brijem brijicu, pijem pivicu. Zabrijao sam sa malom. Netko brije na fajtove, netko na web sajtove, kužiš? Ono, brijica je fakat univerzalna!

VODITELJ: Dakle, moglo bi se reći da glagol "brijati" i imenica "brijanje" u vašem žargonu ne označavaju estetsko-higijenski čin uklanjanja viška dlaka sa određenog dijela tijela već sklonost ili afinitet ka određenoj osobi ili radnji.

DUGI: Kaj ti briješ!?

VODITELJ: Ostavimo moju privatnost po strani.

DUGI: Ma, ful si zabrijao, rista! Brijanje je, ono, brijica koju furaš, stil na koji briješ. Svaki lik koji drži do sebe ima svoju briju, kužiš? Nije moja brija ista k'o tvoja. Lik koji brije na tuđu brijicu 'opće nije brijlač već luzer.

VODITELJ: Kao što čujete, poštovani slušatelji, upravo nailazimo na specifični problem prilikom pokušaja definiranja slenga. Naime, sleng pojedine osobe donosi nam čitav niz podataka o njenom podrijetlu, obrazovanju i osobnim preferencama. Pojedina riječ, među određenom populacijom nosi sa sobom potpuno drugo značenje nego u nekoj drugi prigodi. Moglo bi se čak reći da pravilna uporaba fraze "*Ja brijem.*" šalje slušatelju poruku "*Ja sam posebna osoba koja razumije tvoj način govora iz čega se može zaključiti da imamo slične sklonosti i interese.*"

Jesam li u pravu, Dugi?

DUGI: Brijem da jesi.

(Gong. LEKCIJA 2: ŠIRENJE VOKABULARA)

VODITELJ: Neke od riječi, izraza i fraza koje je Dugi upotrebio u svojem dosadašnjem obraćanju zasigurno su našem slušateljstvu potpuno nepoznate i, samim time, nerazumljive. Pokušajmo dokučiti njihova značenja te na taj način proširiti svoj vokabular. Naš gost, Dugi, sada će ponoviti neke od tih riječi nakon kojih će uslijediti kratka pauza da vi, naši slušatelji,

možete ponoviti dotičnu riječ. Nakon toga ćemo se pozabaviti njihovim značenjima. Dugi, izvolite!

DUGI: Briješ. (...) Kaj briješ? (...) Nemoj mi brijat! (...) Ful si zabrijo! (...) E, jesi zabrijo sa butrom? (...) Bed. (...) Fakat bed! (...) Bed do jaja! (...) Nemoj se bedirat! (...) Briješ bedove, buraz!

VODITELJ: Upravo smo se upoznali i sa drugom najčešćom riječi žargona mladih. Riječ je o imenici “bed”. Dugi, što ona točno označava?

DUGI: Bed je bed, kak ne kužiš? Ono, brijica može biti dobra, gud ili loša, bed. Bed je kad stvari fakat idu loše. Ono, bed je ak moraš rano ustati zbog škole ili šljake. Bed je ak' nemaš kinte u džepu. Bed je ak' ti se ide anva, a sva tvoja ekipica je zakljucala. Kužiš kaj je “bed”, ne?

VODITELJ: Ako se ne varam, termin “bed” označava loše raspoloženje ili situaciju u kojoj se nalazi govornik čime želi dati do znanja da je svjestan svog položaja. Je li tako, Dugi?

DUGI: Nemaš beda!

VODITELJ: Također, u slengu se riječi vrlo često koriste tako da označuju dijametralno suprotno značenje. Na primjer, kada se za neku osobu kaže “On je lud.”, taj izraz ne označava da je dotična osoba psihički nestabilna i da treba tretman u zdravstvenoj ustanovi već označava da je njezino ponašanje prihvatljivo, čak i poželjno u određenom društvu. Pokušajmo sada upotrebiti dosad naučene izraze u jednoj rečenici. Dugi?

DUGI: Jučer sam zabrij'o sa fakat ludom trebom i nije bilo beda.

VODITELJ: Hvala! Pažljiviji slušatelji zasigurno su primjetili i čestu upotrebu poštapalice “ono” u rečenicama našeg gosta. Što točno želite izraziti time, Dugi?

DUGI: Ono, nemam blage. Mislim, brijem da to velim samo kad nemam kaj reći, žikiš?

VODITELJ: Ako sam vas dobro razumio, poštapalicu “ono” rabite u razgovoru u trenucima kada nastane neugodna pauza tijekom koje niste sigurni koji izraz bi upotrebili.

DUGO: A, ono, brijem da si dobro ubo.

(Gong. LEKCIJA 3: U GAJBI)

VODITELJ: Sada ćemo poslušati kako se neke od fraza koje smo do sada imali prilike čuti rabe u svakodnevnom životu. Za početak, upoznati ćemo se sa izrazima koje govornici slenga koriste u vlastitom stanu. Ako se ne varam, Dugi, vi za mjesto stanovanja rabite izraz “gajba”, zar ne?

DUGI: Aha.

VODITELJ: Pođimo redom, koji izraz rabite za zahodski prostor?

DUGI: Kenjara.

VODITELJ: Kao što možete primjetiti, poštovani slušatelji, prilikom korištenja slenga vulgarizmi nisu rijetkost. Dapače, čestom uporabom vulgarizama govornik nam daje do znanja da ne haje za uobičajene konvencije i pravila finog ponašanja. Koji izraz rabite za ogledalo?

DUGI: Špigl.

VODITELJ: Tuđice, odnosno riječi stranog porijekla, su još jedan čest izvor sa kojeg inspiraciju crpe kreatori sleng izraza.

DUGI: Gle, stari, ovo ti je ful kriva brijica. Nikad ovak' nećeš skužit' spiku. Moramo ići na teren, kužiš? Moraš brijat sa ruljom koja ovo spika inače si u banani.

VODITELJ: Dakle, vaš prijedlog je da se uputimo na neku lokaciju na kojoj se sleng učestalo rabi?

DUGI: Aleluja!

VODITELJ: A koju lokaciju nam predlažete za početak?

DUGI: Jedan kompić slaže oproštaljku kod sebe doma jer su mu starci zgibali na skijaču. Mogli bi do njega!?

VODITELJ: Ako se ne varam, upravo ste nam predložili da odemo na zabavu kod vašeg prijatelja koji uskoro odlazi služiti vojni rok, a kojem su roditelji otišli na skijanje.

DUGI: Jebeno kužiš, buraz!

VODITELJ: U tom slučaju, naš reportažni tim, uputiti će se na lokaciju sa Dugim. Poštovani slušatelji, sada ćemo poslušati reportažu snimljenu na terenu.

(Gong...)

DUGI: E, rista, jel može ikak bez ovog gonga? Rastura mi bulju, sinoć sam se zgazio.

VODITELJ: Ispričavam se! Režija, može bez gonga? Nešto lakše?

(Fraza na flauti. LEKCIJA 4: NA TULUMU)

(Glasna glazba, žamor ljudi.)

DUGI: E, sad se skulirajte! I daj sakrijte malo te diktafone i sprave, ekipa će zabrijati na paranoju ak' vas snime s tim.

VODITELJ: U pravu je. Tonci, budite diskretniji.

DUGI: I nemoj tu spikati k'o da si proguto metlu već brij normalu, ok?

VODITELJ: U redu.

DUGI: OK?

VODITELJ (nespretno): O – Kej.

DUGI: Cool. E, evo mi jednog kompiča! Imam neki đob za obaviti s njim pa mi tu čekajte.
(Odlazi.)

VODITELJ: Poštovani slušatelji, vi i dalje slušate emisiju “Učimo hrvatski”. Trenutačno se nalazimo u stanu nepoznatog vlasnika kamo nas je doveo naš današnji gost Tvrtko Dugonjić – Dugi koji upravo razgovara sa prijateljem na ovoj zabavi. Približimo se i poslušajmo njihov razgovor.

DUGI: Nemoj me karat', buraz! Kak nemaš?

DILER: Velim ti da je frka, nemreš nikaj čisto ubost nigdje u gradu. Murja se fakat razbahatila.

DUGI: Okej, mojne srat'! Kol'ko mi možeš srediti?

DILER: Tu imam za dvesto, a sutra možda još za stotku.

DUGI: Daj za dvesto!

VODITELJ: Oprostite, kakvu ste točno transakciju obavili sada?

DILER: Jebem ti, murja!!!

(Diler pobjegne kroz gužvu. Čuje se komešanje na tulumu.)

DUGI: Čekaj, Mrva, nije to murja! Mrva, vrni se! (Voditelju.) Fakat nisi zdrav u glavu, sad mi je zbrisal glavni lik za ubost' gudro!

VODITELJ: Čekajte malo! Želite li reći da ste vi upravo sudjelovali u nelegalnom raspačavanju narkotika?

DUGI (shvati da se i dalje snima): Khm, khm! Kaj briješ, samo sam htio ubosti žito.

VODITELJ: Onda, u redu! Ne bi htio biti prisiljen kontaktirati organe reda.

DUGI (mrmlja sebi u bradu): Joj, kad ti je dovedem unutarne organe u red...

VODITELJ: Molim? Nisam vas baš najbolje razumio.

DUGI: Ništa, ništa. Brijem da ovdje postaje vruće, ajmo zgibati!

VODITELJ: Uistinu su prejako odvrnuli centralno grijanje. Vratimo se u studio!

(Najavna glazbena špica sa početka.)

VODITELJ: Poštovani slušatelji, evo nas ponovno u studiju Hrvatskog Radija. Slušate emisiju “Učimo hrvatski”, a naš gost je gospodin Dugi. Tema današnje epizode je sleng, a u nastavku ćemo se pozabaviti čestim frazama i izrazima.

(Fraza na flauti. LEKCIJA 5: ČESTE FRAZE I IZRAZI)

VODITELJ: Sada ćemo poslušati neke česte fraze i izraze rabljene od strane govornika

takozvanog “frajerskog slenga”. Pomoću ovih fraza, poštovani slušatelji, svako od vas bi se mogao bez ikakvih problema uklopiti u društvo mladeži i biti potpuno ravnopravan sudionik njihovih aktivnosti, igara i generacijskih rituala. Naš gost, gospodin Dugi...

DUGI: Već sam ti rekao da otfikariš to “gospodine”.

VODITELJ: Ispričavam se. Dakle, naš gost Dugi prvo će izreći frazu ili izraz u slengu, a nakon toga će je moja malenkost prevesti na standardni književni hrvatski jezik radi vašeg boljeg razumijevanja. Krenimo!

DUGI: Treba je žešći gabor.

VODITELJ: Ta djevojka ne zadovoljava u potpunosti estetske kriterije.

DUGI: Tulum je bio mrak.

VODITELJ: Zabava je bila stvarno zadovoljavajuća.

DUGI: E, frajeru, složit ću te na pod.

VODITELJ: Gospodine, biti ću prisiljen upotrebiti fizičko nasilje nad vama.

DUGI: Stari, ovo je čista banana. Pa nemreš tak ljude učit' spikati!

VODITELJ: Dugi, molim vas da se držite pripremljenog popisa.

DUGI: Ma, to je čisti šit. Ovo kak ti prevodiš je za popišat' se od smijeha.

VODITELJ: Ako ne dovršimo popis do kraja, nećete dobiti dogovoreni honorar!

(Dugi duboko udahne, a zatim se čuje šuškanje papira.)

DUGI: Ok. Gibam na šicu.

VODITELJ: Idem na košarku.

DUGI: Juče smo pobrali šore od murje na tekmi.

VODITELJ: Jučer na utakmici je policija nad nama provela stegovne mjere.

DUGI: Briješ bed, buraz.

VODITELJ: Bez razloga se zabrinjavaš, dragi prijatelju.

DUGI: Ha?

VODITELJ: Oprosti, molim te, nisam baš najbolje čuo tvoje posljednje riječi.

DUGI: Gibam, ovdje je koma!

VODITELJ: Odlazim odavde, ne sviđa mi se ova lokacija.

DUGI: To je to! Niš' više ne piše na papiru.

VODITELJ: Poštovani slušatelji, prelazimo na zaključak današnje emisije.

(Fraza na flauti. ZAKLJUČAK.)

VODITELJ: Ovime završavamo našu današnju epizodu u kojoj smo vas upoznali sa osnovama šatrovačkog govora iliti slenga. Poštovani slušatelji, ako pravilno primjenite znanja stečena u današnjoj emisiji i sami bi trebali bez problema steći osnovno znanje uporabe slenga. No, samo pomoću stalne vježbe i svakodnevnog korištenja šatrovačkih izraza moći ćete steći sigurnost pomoću koje ćete uvjeriti vašeg sugovornika kako bez problema baratate tom podvrstom govora.

DUGI: Mo'š si mislit'!

VODITELJ: Slobodno eksperimentirajte sa izrazima koje ste danas naučili. Često upotrebom izraza kao što se razni oblici glagola “brijanje”, poštapalice “ono”, te termina poput “bed” i “buraz” možete i najobičniju rečenicu pretvoriti u “kulersku”. Na primjer, rečenica “Nije mi teško otići do pošte.” tako može postati prihvatljivija mladima ako je kažemo ovako: “Ono, brijem da mi nije bed otići do pošte, buraz.” ili “Buraz, brijem da mi, ono, nije bed otići do pošte.” ili “Brijem da mi, buraz, nije bed otići, ono, do pošte.”. Jesam li u pravu, Dugi?

DUGI: Ono, brijem da jesi, buraz!

VODITELJ: Stoga, možemo izvući zaključak da se samo uporabom dotičnih izraza i njihovom interpolacijom u svakodnevni govor može dobiti privid da govornik pripada takozvanoj “otkačenoj” skupini govornika. A napredniji učenik može dodatnom uporabom naučenih izraza postati i viđeniji pripadnik dotične grupacije.

DUGI: Fakat bed, buraz.

VODITELJ: Ovom prigodom Hrvatski Radio se ograđuje od bilo kakve odgovornosti za eventualne neugodne situacije u kakve bi vas, poštovani slušatelji, moglo dovesto prečesto korištenje šatrovačkih izraza u svakodnevnim situacijama. Upamtite da sve im svoje vrijeme i mjesto! Imate li išta za dodati, Dugi!

DUGI: Ne, buraz. Fakat kužiš spiku.

VODITELJ: To bi bilo sve za danas, poštovani slušatelji. Slušali ste emisiju “Učimo hrvatski” posvećenu slengu i nadam se da ćete od danas i vi biti u stanju da, kako bi rekao naš današnji gost Dugi, “kužite spiku”. Srdačan pozdrav i do slušanja!

DUGI: E, buraz, 'očeš mi sad' dati lovu?

VODITELJ: Prvo morate potpisati ugovor.

DUGI: Koji ugovor? Kaj ti briješ? Niš' ja ne potpisujem!

VODITELJ: Ali to je uobičajena procedura na Hrvatskom Radiju.

DUGI: Dat' ću ti ja proceduru. Hoću svoje perje! Nemoj da te moram nalemat'!

(Njihova rasprava odlazi u fade out dok se sve glasnije čuje odjavna špica emisije “Učimo hrvatski”.)

KRAJ

<http://mulj.org/>